

Náša moč

Glasilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 24.

V Ljubljani, dne 25. maja 1906.

Letnik I.

Delodajalci proti delavcem.

Dne 19. majnika t. l. je zaslišal novi avstrijski ministerski predsednik Hohenlohe zastopnike treh zvez avstrijskih tovarnarjev. Ubogi tovarnarji so prišli k novemu načelniku avstrijske vlade, da se mu predstavijo in si seveda pridobijo njegovo naklonjenost.

Nas bi sicer ta sprejem jako malo zanimal, da niso padle ob tej priliki jako resne besede, ki so važne za vse delavstvo.

Gospodje tovarnarji so namreč zahtevali v uljudnih besedah seveda, naj varuje vlada ob stavkah one delavce, ki nočejo stavkati. Rekli so, da spoštujejo pravico delavstva do združevanja, a da mora to spoštovanje izginiti, če delavci nastopijo ob stavkah proti delavstvu, ki je voljno delati.

Naznanili so ubogi gospodje tovarnarji tudi, da pripravljajo veliko združevanje vseh delodajalcev, ki bo imelo namen, da dela na sporazumljenju med delavci in gospodarji na miren način.

Novi ministerski predsednik Hohenlohe je rekel, da ga veseli, ker se združijo delodajalci. Tako bo mogoče vladnim uradnikom ob sporih lažje postopanje, ker jim ne bo treba pogajati s posameznimi gospodarji in delavci, marveč se bodo lahko obračali na društva gospodarjev in delavcev in tako lažje dosegli sporazumljenje. Rekel je pa tudi, da upa nato, da gospodarji ne bodo po svoji organizaciji pritiskali na znižanje delavskih plač.

Gospodje tovarnarji so bili toraj polni goreče ljubezni nasproti delavcem. Ampak ljubezen in njihova dobra volja na lepo sporazumljenje z delavstvom se nam zdita precej sumljiva.

Mislino in sodimo, da stremi vsa ta namera gospodov tovarnarjev za tem, da pritisnejo nekoliko na delavstvo. Saj dobro poznamo gospode podjetnike in tovarnarje. Pozna jih najbrže tudi gospod ministerski predsednik in zato jim je rahlo namignil, knezi le rahlo namigujejo, da upa nato, da ne bodo združeni delodajalci delali na znižanje plač. Vemo tudi, da so tem preljubeznivim tovarnarjem delavska društva trn v peti in da jih izkušajo preprečiti kjer in če le morejo. Seveda, saj se gre tem gospodom le zato, da zdrobe delavsko moč in zato se poslužujejo radi najbolj umazanih sredstev.

Na celem svetu vodijo sedaj tovarnarji in razni podjetniki velik boj proti delavcem. Na tisoče in tisoče jih odpuščajo z dela samo, da zdrobe njih delavsko moč.

Sploh se pojavlja med podjetniki celega sveta gibanje, ki dela nato, da se združijo razna podjetja, da tako dvignejo cene svojim izdelkom in povišajo svoje dobičke. Delajo pa seveda ti dobri ljudje tudi na to, da tlačijo, ko se družijo med seboj, delavstvo še bolj, kakor so je tlačili svoj čas.

Nasproti združenim tovarnarjem in podjetnikom mora le uspešno nastopiti združena delavska moč. Časi so zelo resni. In v teh resnih časih, ko se pripravljajo kapitalisti na boj proti delavstvu, mora biti pripravljeno tudi delavstvo.

Ministerski predsednik je pozdravljal združene tovarnarje, a iz njegovih besedij sledi tudi delavstvu dober svet, naj se združi.

Slovensko delavstvo naj ne presliši svet najvišjega avstrijskega uradnika. Bolj ko kdaj delaj nato, da se pomnoži število čla-

nov delavskih društev, da se pomnoži število naročnikov delavskih časopisov.

Le z združenimi delavskimi močmi je mogoč uspešen boj z združenimi podjetniki.

Strašna železniška nesreča v Litiji.

Pa so prav hladno, kako bi rekli, v časnikarskem slogu, prinesli listi poročilo, da je odpeljal dne 18. t. m., ob 10. uri 38 min. zvečer tovorni vlak št. 136 iz Litije proti Ljubljani. A tu se je odrgal na nepojošen način zadnji del vlaka, 16 voz, in je drčal na lahno napeti progi proti postaji Sava. Na zadnjem vozu je bil nameščen zavirač, ki je delal na vso moč, a nato skočil z voza, da bi ustavil tovorni vlak št. 120, ki je vozil s Save proti Litiji. Znamenaj pa strojevodja vlaka št. 120 ni pravočasno opazil. Pa ne po svoji krivdi, marveč gosta megla je zavirala razgled. In vlak je zavozil v odtrgane vozove. Posledica: vlakovodja Walter, oče devetih otrok, je ostal na mestu mrtve, izprevodnik (konduktar) Lavrenčič, oče petih otrok, je pa umrl v strašnih bolečinah po eni uri.

Ljubljansko dnevno časopisje je tudi nervozno poročalo o škodi po nesreči. No, pa pustimo to. Nismo trdno uverjeni, da če bi n. pr. kranjski deželni zbor, ko bo zboroval, ali pa kak drug zastop ponižno prošil previsoko c. kr. železniško ministrstvo (ministrstva se le ponižno naprošajo), naj preišče vzroke litijske nesreče, bi to ministrstvo gotovo odgovorilo, da je preiskavalo natančno vse vzroke in našlo, da sta kriva smrti ponesrečena reveža sama po

Ada Negri.

Materi.

Res močna sem! Na poti skaloviti
Orožje dušno, vero, sem zgubila,
â v sili ponositi
še stopam gor, kjer sije zarja mila.

Odkrila prsi ranam sem vesoljnim,
najtemnejša sovraštva sem izzvala
in bojem mukopolnim
sem kakor s sto življenji kljubovala.

Ne enkrat nisem v stiski potožila,
ne duh, ne čelo se mi ne vpogiblje.
Res močna sem in čila,
— ponosen hrast, ki v vetru se ne ziblje.

Ljubezni zakon, ki ves svet preveva,
ljudi in stvarstvo vlada in preraja,
mi v pesmicah odmeva,
kot solnčev poljub, ki vse opaja.

Oj mati, blagoslovi me! Le s tabo
borim se, upam, upiram se težavi,
ko zmučeno in slabo
s krvjo pomešan jok me v grlu davi.

Ko čutim moč, ki ž njo razum napada
mi v temi strašni burno poželenje,
kako mi sila vpada,
slabijo žile, hira mi življenje,

zrem nate mati! Čelo ponosito,
izklesano, visoko te veliči;
vrh glave pa častito
te samotarko bela kita diči.

Vsa lepa, čista zdiš se mi in sveta,
ko v miru zdaj preživljaš dneve svoje,
zmagavši huda leta
in strašna zla in smrtne dušne boje.

Zenic mi jasnih v svetli luči siješ
in dostojanstvo z lica se ti javlja,
ko zreš me, ko se smiješ;
po tebi moja duša se prenavlja.

Telo sem tvojega telesa, mama,
od tvoje moč moči; ta me nagiblje,
da čutim spet se sama
ponosni hrast, ki v vetru se ne ziblje.

Mrtvi poljub.

Med travo, neke žalostne pomladi
prezgodnja rožica cvetè.
Leden je zrak. Še ne začne živeti,
že ubogi cvet umrè.

Na mojih ustnah tožnega večera
poljub iz srca zate mi svetè.
Glavo povspneš. Še ne začne živeti,
že moj poljub umrè.

Sebi.

Oj, ko bi mogla stalno udušiti
ta glas, ki vstaja iz srca globine,
ki plače, plače, neče pa preiti.

Oj, naj že vest z očitani premine;
nikoli več naj se mi ne ozove,
ta glas, ki vstaja iz srca globine!

On mi pa kliče: »Nikdar ne odplove!
Ali ne vidiš, da po noči blodiš,
da slepa padeš s poti negotove?

svoji neprevidnosti. Seveda bi bil podpisan na tem odloku dvorni svetnik tega najpametnejšega ministrstva na svetu, Spiess, ki pa gotovo misli, da je pravcati škis, ki bo že vjel in premagal železničarje pagate. Pa škis se moti. Ne bomo trpeli železničarji pagati, da bi en sam škis nas zmagal. Nas je preveč pagatov železničarjev. In tudi škis mora končno izprevideti, da sam brez drugih tarokov železničarjev nič ne opravi. Če bo škis preiskaval železniško nesrečo v Litiji, naj preišče stare vozove južne železnice, pa bo le morebiti nazadnje tudi izpoznal, kar že čivkajo ljubljanski pa tudi drugi vrabci, da je vse vozovje južne železnice zastarelo in za nič. Preišče naj škis tudi druge razmere na južni železnici, tej z železničarsko krvjo oškropljeni progi, uredi naj delavni čas, saj ima moč v rokah, pa bo videl in se prepričal, da ne neprevidnost železničarjev, marveč umazana dobičkarija gospodarjev južne železnice provzroča nesreče na južni železnici! Teh vedno se pojavljajočih se nesreč pa ne bo prej konec, kakor ko podržavijo južno železnico, kar bi bil že skrajni čas ne samo za železničarje, ampak tudi za stranke. Pa dvomimo, da podržavi škis južno železnico. Se gospodarjev njenih, ki so še večji škisi, kakor on, boji!

Med brati in sestrami.

Idrija. Zelo smo oddaljeni mi Idričanje in rekel bi nekako odrezani od drugih industrialnih krajev. Napredni smo pa vendar. Kajti imamo že svoj delavski list namreč »Naprej«, a pardon ne smemo se tudi mi prištevati k naprednim, zakaj list so si sami soc. demokrati po hudi nekrvavi borbi pod poveljstvom generala A. Kristana brez žrtvev priborili. Oglejmo si nekoliko ta delavski list. Vzame naj eden zadnjo številko v roke, bral bo uvodni članek: Praznovanje 1. maja, ki se hvali kako je vse delo počivalo, da res je počivalo, pa zakaj? Le radi soc. dem. izzivanja. To najlažje trdimo, da je delo počivalo zavoljo soc. dem. surovosti. Za tem opisuje javni ljudski shod, katerega je bil sklical tukajšnji deželni poslanec Arko. Tu se vidi, kako je Kristanov govor skoraj dobesedno v njem in še nekoliko več, a odgovorov, ki so ga stvarno oklestili ni v njem. Sam sebi hvalo peti to ni častno, in prepriča se tudi vsaki lahko, kdor je bil na shodu da je list neki hudi boleznii podvržen, namreč laži. Potem je vodovodno vprašanje v našem mestu. In zdaj pa pride iz idrijskega okraja, najprvo je »malo vprašanje rudarjev« v tem dokazuje ta delavski list, koliko je delavec na boljem, če mesto od limite od erarja denar prejme. To je eno tistih najvažnejših vprašanj, za katero smo se mi rudarji najbolj borili, da bi nam še zmiraj po starem ostalo. In ti hinavci delavstva

so pa zato, da bi mi v denarju prejimali. Vsak tisti, ki to pravi, da bi bilo bolje, je ali velik norec, ali pa izdajalec delavstva, in taka vprašanja nazivlje še za mala, a nam je znano, zakaj na to delujejo. Mislijo si, ko pride do tega, bomo mi z našim milnom dobro stali in tudi dobro služili. Toraj radi svojega mlina bo moralo toliko družin velikokrat mraz trpeti in kruha stradati. Le računite g. Kristan, koliko moke je za ta denar, in izprevidli boste, da je to dokazovanje res zgolj iz dobičkaželjnosti, kaj bo pa z drvami, katerih že zdaj manjka, ter jih moramo drago plačevati, kje jih bomo potem dobili? Mogoče je Kristan znašel tak stroj, ki jih bo delal, ter oskrboval Idrijo s kurjavo. In vi se nazivljate delavski prijatelji, hvala za tako prijateljstvo. Potem je še nekaj praznih zabavljic čez g. dekana in »Slovenca« na zadnje se je spravil Kristan na »Našo moč« in nje urednika. Tukaj se vidi, kake dopisnike ima ta list. Najprvo pohvali urednik Kristana češ kako da je na shodu pri Didiču oklestil tov. Moškerca, tu mi pride na misel lažnivi Klukec ki je tako lagal da je sam sebi verjel. Potem se jezi, da zmira »Naša Moč« brez dokazil soc. dem. ter piše: Človeku se zdi, da so ta list ustanovili zgolj radi blatenja edine zaščitnice delavstva socialne demokracije! Pa zakaj se jezi »Naprej« na »Našo Moč«? Zato ker naš list naslika soc. dem. v pravi luči in dokazala je še da nikdar ni bla in bla in ne bo soc. dem. delavka zaščitnica. Napoti mu je tudi, če delavci zborujejo složno brez soc. dem. hujskačev. Po vsi jezi pa priporoča njihove liste. Mi pa povemo še enkrat da »Naša moč« ima namen razkrinkati vse delavske sovražnike in ker soc. dem. še nikdar niso bili delavski prijatelji jih pa tudi naslika, kaj da so. »Naprej« je toraj delavski list. Prosim preišče naj eden vse kote »Naprej« in naj razjasni kaj je tu za delavstvo, mogoče Kristanovi govori, katere slednji »Naprejev« naročnik na svoja ušesa sliši. Torej tak je delavski list »Naprej« katerega vsebina je res podučna za delavstvo.

Izlet na Šmarno goro. Prijetni pomladanski dan. Lepo vreme. Vedri veseli delavski obrazi, osveženi in pomlajeni v lepi cvetoči naravi. In li čuda, da se je veselilo delavstvo, ki je poletelo na nedeljo 20. majnika na Šmarno goro. Hvaležno je bilo odboru »Strokovnega društva tekstilnega delavstva v Ljubljani«, ki je priredil ta lepi izlet. Saj delavstvo vežejo čuti spomina in hvaležnosti na Šmarni gori. Tu je bilo, ob izletu ravno delavstvo ljubljanske predilnice pred dvanajstimi leti, ko se je prvič izprožila misel na slov. krščansko soc. delavsko organizacijo. Lepi spomini ob potu na Šmarno goro. Dvanajst let ni veliko, Pa je le napredovala združevalna zavest med nami, slovenskimi delavci in delavkami. Zavest samostojnosti, zavest napredka, zavest ponosa. Pa ni bil le zgolj izlet. Ne

sama zabava, dasi tudi delavec in delavka potrebujeta zelo veliko svežega zraka, potrebujeta pokreta in tudi poštenega razvedrila. Ti resni možje dela, zbrani na Šmarni gori, so porabili kratek čas, da so se posvetovali o predlogih za V. vseslovenski delavski shod. Tekstilno delavstvo ljubljansko pa tudi ni samovalo ob izletu. Zastopano je bilo tudi delavstvo iz Jesenic, iz Tržiča, Goričan in Medvod, Device Marije v Polju in K. s. izobraževalno društvo iz Mengša. Sv. mašo je daroval in tudi propovedoval dr. Krek. Potem se je pa vršil v Št. Vidu pri Cirmanu banket. Na banketu so prav vro svirali domači tamburaši, lepo pel »Zvezin pevski zbor« in dovršeno in lepo sta prednašala sin in hčerka predsednika »Tekstilnega društva« tovariša Jeraja dve lepi pesmici. Sploh moramo povedati bravcem našim, da je rodbina Jerajova zelo poetična. Oče pesnik, sin tudi. Pa pravijo nekateri čudni ljudje, da ni talentovanih ljudi med delavstvom. Samo kruti družabni red zatre mnogokrat talente, da se ne vzpno v zračne višave. Da ni manikalo med banketom govorov, je umevno. Govorili so tov. Jeraj, tov. Ivan N. Gostinčar, Herfort, Rode, Jeriha, Čebuli. Navdušeni stvarni in poučeni so bili banketni govori. slavlja se udeležil tudi št. vidski župan g. A. Belec s svojo soprogo. S klici: Na svidenje pri II. vseslovenskem shodu v Medvodah so se razšli udeleženci.

Iz Vevč. Tudi pri nas nam ne cvetejo rožice na delavskem polju, dasi je sedaj cvetoči maj, vendar ga delavec ne more biti vesel. Čemu to? Prvič ne radi tega, ker ubogi delavec si beli glavo, kako bi preživel svojo družino, ker dostikrat ne zosluži več kot 85 krajcarjev na dan. Zdaj pa živi ali umri kakor ti drago. In za to plačo mora še trdo delati. Na holenderjih imajo plače 95 kr. na dan, a za to mora prenesti tisoč in tisoč kilogramov na hrbtu vsaki dan. In pa delavke, ki zaslužijo po eno celo krono na dan, tudi tožijo, da jim preveč denarja ostaja (pri drugih ljudeh namreč). In pa še nekaj mi je prišlo na misel, da je pri nas v nedeljo veselica, ki bo jako zanimiva po svojem programu. Pa pridite pogledat, če ne verjamete. Abstinenti se tudi nekaj šopirijo. Prav je, le boj alkoholu!

Krvoses kapitalizem.

Tržič. (Nečuvenerazmere v tržiški predilnici.) Leta in leta ni bilo čuti o tržiški predilnici ničesar, ne slabega, no, pa dobrega tudi ne. Lastnika gospoda Gassnerja so pač hvalili ljudje, kako dober, usmiljen človek da je. No, pa strokovna delavska organizacija, delavska stanovska zavest ni obstala pred Tržičem. In ta stanovska zavest je odkrila, da lastniki tr-

Razbitih udov sama dalje hodiš,
Ne zmagaš. Nihče nima vere vate.
Ali ne vidiš, da po noči blodiš?»

Starec.

Moliš! Sam si samcat, moj starec!
Kaj te vodi v to cerkvico mračno?
Srčnega kladva razloži udarec.
Morda te semkaj v svetišče temačno
Bog nepojmljivi kliče milobno,
ki ti je z boli dal dušo mehko.

Kujejo se, kajneda ti v glavi
sanje iz dobe mlade, radostne;
v hladni sedanjosti zgodbe ti pravi
vroči spomin minole, mladostne.
In, kajneda, spomina obadva,
mladi in stari, sta v prsih ti kladva.

Moli, le moli! Mladega veka
prošle so sanje ti, prošli so časi;
tiha ostala od njih je le jeka
mlade ljubezni, oj ded sivolasi,
mlade ljubezni, ko solnce svetilo
in ti je dneve z zlatom robilo.

Bil siromak si, brez premoženja,
beda je često se vate zagnala.
Sredi te bede, sredi trpljenja
so te pa težila usteca mala.
Trdno si vpiral se strahu, bolesti,
našel oporo v ženi si zvesti.

Jeli, moj starče, dobra je bila:
njene besede so zate zvenele
kot bi z nebeškim zvonom zvonila.
In ko so v dušo ti zadonele,
v tvojem je srcu nekaj trenilo
in te utešilo, te ohladilo.

Ženka hrabrila te je za boje,
v srcu poguma, junaštva je vnela.
Zvon onemel je, več ti ne poje,
duša je njena v večnost zletela;
mrtvo družico zdaj objokuješ,
brez tolažila tožno samuješ.

Moli! Sam si samcat, moj starec!
Kaj te vodi v to cerkvico mračno?
Srčnega kladva razloži udarec.
Vem zdaj! Semkaj v svetišče temačno
Bog, oni dobri, te kliče skrivnostno,
ki ti je njo dal v uteho radostno.

Mir in vihar sta že zate minila,
gluha noč se nadte razgrinja,
strašna bo ura ti kmalu odbila.
Daljne se dobe pa duša spominja:
star si, ubožec in smrti zasnuhlen,
drhčeš, a veš, da svoj čas si bil ljubljen.

Mati.

Udova brez počitka dela
za hčer edino; zvesto čuje,
zanjo skrbi, trpi vesela;

prenaša napore najhuje,
za kruhek njen telo ubija,
iz svojih žil ji kri daruje.

Dekle kot šopek se razvija,
kot roža v maju, kot kraljična;
duh mamin ljubko jo obvija.

Nekomu všeč je dekle lična,
pa hoče k sebi jo priviti.
Nevesta ž njim odide mična.

Od vetra čuje dež se biti
po šipah. Mati predse gleda
zamišljena je v sobci skriti,

žiške predilnice niso prav nič boljši ljudje, kakor so vsi drugi kapitalisti, ki bi najraje potopili v žlici vode vse delavstvo, ki išče boljše bodočnosti v stanovskem delavskem združevanju, katero je v brk kapitalistom tovarnarjem priporočil delavcem sedanjí avstrijski ministrski predsednik knez Hohenlohe sam. Mi smo opisali našim bravcem, da je »dobrotnik« tržiskega delavstva spodil poštenega, tihega in blagega delavca Mrzlikarja iz tovarne, ker je revež mislil, da sme, kar sme milijone in milijone delavcev, namreč nagovarjati delavstvo, da pristopi v stanovsko društvo, namenjeno predilniškemu delavstvu v Tržiču. »Dobrotniki« tržiskega predilniškega delavstva so se veselili. Mislili so si, udarili smo pastirja in ovce se bodo razkropile. Pa so vabili delavstvo v svoje »fabriško« delavsko društvo, za katerega prospeh se preje niso prav nič brigali. A ni šlo in ni po volji teh velikih delavskih dobrotnikov. Zdelo se jim je, da mojstri prelepo ravnaajo z delavkami. In ti podjetniki so nastavili pred nekaj meseci novega »calmojstra«, kakor mu pravijo. Mož ni nikakor prikupljive zunanosti, se ga človek ustraši, ko ga zagleda. Prav nič ni podoben drugim mojstrom, zato mu pravijo delavke »zamazani bavbav«. Dela nima družega, kakor da hodi s ključji gorí indoli po tovarni, roke drži lepo skrižema na hrbtu in prav grdo izpod oči gleda po delavkah. In gorje delavki, če izpregovori besedo, da jo on zaloti. Takoj ji napiše 30 do 40 h kazni, kar je že nekaj pri umazano nizkih delavskih plačah v tržiški predilnici, tej delavski mučilnici uboge delavske pare. Pa seveda, ker ga po pravici sovraži delavstvo, je tem bolj priljubljen pri našem velikem delavskem prijatelju ravnatelju Glanzmannu. In kako li ne? Saj iz kazenskih zapiskov ta »veliki delavski dobrotnik« lahko izprevidi da sovraži delavstvo njegov preljudi »zamazani bavbav« ravno tako, kakor on sam in gotovo se mu smeja radosti srce, ko mu poroča »bavbav«, koliko zgovornih delavk je zasačil in pa kaznoval. Pa da bo imel Glanzmann svojega calmojstra še bolj rad, mu povemo še nekaj. Vprašamo gospoda Glanzmanna in krščanskega (?) Gassnerja tudi, ali sta calmojstru onadva naročila, da sme svatí delavke in delavce? To je že nečuveno, gospoda Glanzmanna in Gassner kakor postopa ta vaš ljubljene z delavstvom. Poroča se nam, da se je ta črna, umazana, surova, pritepena, ničvredna pri-ganjaška ovađuška duša upala suniti dve delavki in enega delavca, kar se prej ni do-gajalo. Gosp. Glanzmann in Gassner vidva lastnika tržiske predilnice, ki se vama cedi iz ust mleko in med ljubezni do delavstva,

odpira željno usta blede
in bela kakor kip nagrobni
se sreče hčerine zaveda,
šepeta ji blagoslov milobni.

Poljubi.

Nocoj poljubi padajo z nebes
počasí, mirno kot kosmiči snežni;
z odprti, čarobnih nebes
poljubi sladki, v milem smehu nežni.

Rosijo na oči, ki plakajo
v temi ljubezni si želeč združitve,
in razboljene čakajo
v napol ugasli nadi utežitve.

Rosijo na telesa, ki zaman
žele objema, vžejane ljubezni,
na vsahljli lučíc svit droban,
na lilije, ki v tajni mro bolezní.

Na srca, ki drteče bijejo,
ki davi jih vročnica divje žgoča;
se po ljubezni vijejo,
po nepoznani slasti vzdihujoča.

Nocoj poljubi padajo z nebes
blažilno, tiho, lahno v duše skrite,
mire strahov grozilni ples,
suše solzé trpke, zastonj prelíte.

sta odgovorna za surovosti vajnega calmojstra, ker se vrše v vajini tvornici. Vidva bogata moža gotovo mislita, da so delavke in delavci vajini sužnji in sužnje, ker trpita da jih suva vajin ljubljeneček kakor mu drago. In vidva, gospoda Glanzmann in Gassner, ki sta bogata moža, ali vama ne izpreleti rdečica sramu vajinega lica, ko se vama poroča, da se trga že itak bomo beraško vajnemu bogastvu prav nič primerno plačo delavkam, ki izpregovore kako besedo. Saj menda ne bosta prišla na beraško palico, če izpregovori delavka med delom kako besedo. Naravnost sramota in žaljivo za cel Tržič je, da se dogaja kaj takega pri nas. Mi pozivljemo tržisko delavstvo, da pazi in nam sporoči prav vse, kaj počne z delavstvom Gassner-Glanzmanna ljubljene.

Take so razmere v tržiški predilnici. Te razmere kličejo v nebo. Le v samopomoči je zagotovljena boljša bodočnost delavstva tržiske predilnice. In zato delavstvo proč iz fabriškega društva vaših zatiralcev in v »Strokovno društvo«.

Goričane. Pri nas je za počt. Naš gospod ravnatelj je že zopet obdolzil štiri delavce, da dopisujejo »Naši moči«. Presneto, mož je izgrešil svoj poklic. Postal naj bi vsaj tajni policist. A dvomimo, da bi marali zanj, ker ima presneto slab nos. Dva izmed obdolzjenih delavcev še brati ne znata. Krave, smejajte se našemu ravnatelju, ki ima tako dober nos, ko sledi dopisnike »Naše Moči«! Pa gospod ravnatelj! Zakaj se pa jezite tako hudo nad delavci. Dajte nam, dajte, kar smo že imeli, ko ni bilo še vas pri nas, nedeljski počitek. Opominjali smo vas že nekolikokrat v »Naši Moči« na to, pa vse skup prav nič ne pomaga. Pa gospod ravnatelj, svetujemo vam, da prečitata in se ravnate po tistih starih bukvah, ki jih je spisal Knigge in v katerih pripoveduje, kako se mora dostojno občevati z ljudmi. Ali mislite, gospod ravnatelj, da smo delavci brez čuta dostojnosti? Motite se, ko sodite, da smete vpiti nad delavci, kakor vpije pastir nad svinjami. Ali se res niste sramovali, ko ste vpili oni dan tako nad nekim delavcem, da so povpraševali ljudje, kdo je tako pijan, da tako kriči. In nad nekim starim predelavcem ste vpili, gospod ravnatelj, tako, ker vam ni prav zastavil besede, da je bilo vsem hudo. Pa še zagrozili ste mu, da ga postavite na cesto, njega, ki je služil že petim ravnateljem, da so bili zadovoljni z njim. Druge opominjate, naj nalahno govore z vami, sami pa vpiliete nad delavci, kakor kaki čredniki.

Iz Rurske pokrajine na Vestfalskem nam je poslal rudar Ivan Romih v lepo vezani besedi nekaj prísrečnih sličic o tamošnjih razmerah. Naj govori sam:

Delavcev jim manjka v rurski dolini, tako se glasi po nemški državi, zato pa hitro po slovenski planini, vabiti ljudi še k večji težavi. — Pošljejo moža za delavce goljufati, obetajo jim zlate gradove, zapoved ima jih veliko nabrati, da jih pošljejo tamkaj v podzemeljske rove. — Z lepimi obljubami delavce slepi, s sladkimi besedami težave prikriva, o lahkem jim delu govori, veselo upanje v srca jim uliva. — A komaj se peljejo enkrat v jamo, že slišijo slovenskega tovariša vzdih: Lahkega dela mi tu ne poznamo, in lepe obljube ostanejo tihe, in mine en mesec mine jih več, pa sprevidi vsak da je drugače, nade zlate kmalu so preč, in nazaj si želi vse v kraje domače. — Zatorej Slovenci en svet vam dam: ne iščete sreče po tujem, Lepšega sveta kot naš ne poznam, poznal sem tujino — a zdaj obžalujem.

Sem z našimi pravicami!

Ljubljanska tobačna tvornica. (Spomenica in druge važne zadeve.) Dne 22. t. m. se je vršil shod »Podpornega društva tobačnega delavstva ljubljanskega«. Predsednik Čatar navaja sledeče: Po sklepu občnega zbora se je sestavil načrt spomenice, o kateri sklepaj današnji

shod. Delavske želje so se sestavile na štirih sestankih. Društven odbor je sklepal in načeloma pritrdil, da vloží naše društvo pravila za »Delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani«. Došlo je odboru tudi pismo »Krščanske zveze avstrijskega tobačnega delavstva«, ki vabi, da pristopimo zvezi. V zvezo se plačuje 40 h vpisnine, 20 vinarjev kot tedenski donesek. »Zvezini« člani imajo pravico, da dobi vsak oboleli član skozi šest tednov po 5 kron bolniške podpore, porodnice dobe, če so že štiri-deset tednov »Zvezine« članice, 10 kron podpore. Pogrebne podpore pa da »Zveza« enoletnim članom 10, dveletnim 15, triletnim pa 20 kron. »Zveza« ima svoje člane po raznih tvornicah. Odbor je resno razpravljaj o »Zvezi«, a odločitev je pripuščena članom. Nasvetuje odbor sledeče: Če je volja »Zveza«, da vstopi društvo k njej, naj določi gotovo letno vsoto. Oni člani, ki bi pa radi postali »Zvezini« člani, naj bi to naznanili odboru. Naše društvo ne sme razpasti, mora ostati. Napredovali smo pa že tudi, da moramo misliti na ožji stik z našimi sodelavkami in sodelavci po drugih tovarnah, katerega itak nismo nikdar zanemarili. Predsednik se spominja tudi treh umrlih članic. Omenja tudi socialnodemokratskih napadov in pravi, da nič ne škodujejo, ker napadi le dokazujejo, da se jeze na nas. Če se pa oni jeze, se mi veselimo. Moškerc in dr. Krek priporočata, naj bi društvo res storilo vse, da se doseže ožji stik z »Zvezo krščanskega tobačnega delavstva«. Prihodnji shod naj bi se pečal z »Zvezo«. Dr. Krek je naglašal, naj bi nabiralke društvenih prispevkov zapisale one, ki žele postati »Zvezine« članice. Socialni demokratje so vas grdo proč spodili in zdaj vas zmerjajo s falotí in barabami. Želi, da se vržena misel o »Zvezi« tudi izvrši. Shod je nato je sklepal o spomenici, ki obsega prošnje delavcev in delavk c. kr. ljubljanske tobačne tvornice. Vse prošnje so izšle popolnoma iz delavstva in zato se lahko reče: To, kar se prosi v spomenici, je želja delavstva. Utemeljevali so spomenico: delavec Bučar Frančišek, in delavke: Kosec Ivanka, Pliberšek, Zajc Frančiška, Luknar Josipina, Zajc Terezija in Ovičaj. Stavljnim prošnjam je dostavil shod še nekaj prošnja. Žal, da se danes zaradi prostora ne moremo pečati s spomenico, a to storimo prihodnjič. Shod je sklenil, da predloži odbor »Spomenico« na glavno ravnateljstvo gospodu ravnatelju Möllerju s prošnjo, da jo priporoči glavnemu ravnateljstvu. Nadalje je shod sklenil, da se naprosita gg. državni in deželni poslanec dr. Šusteršič in dr. Žitnik, da posredujeta za ugodno rešitev. Tudi »Zveza krščanskega tobačnega delavstva« se naproša, da podpira »Spomenico« ljubljanskega tobačnega delavstva.

Iz tobačne tovarne. Naša bolniška blagajna. Pri nas imamo tri zdravnike, ki jih moramo z žulji svojih rok plačevati, a nam pa jako malo koristijo, kar je razvidno iz tega-le slučaja: K zdravniku pride delavka, ki trpi zelo nevarno bolezen. Prosi, da bi se ji dalo železnato vino. In kaj dobi v odgovor: »Ja, železno vino in konjak je od direkcije prepovedano, torej ga ne dobite.« In bila je odpuščena brez vsakih zdravil. Vprašamo le, če imajo gos-podje zdravniki toli blagoslovljene roke, da že kar s pokladanjem svojih rok ozdravijo bolnika. Čemu je bolniška blagajna, ako se zdravila ne smejo taka dajati, kakršna bi kaj koristila. Čemu morajo udje bolniške blagajne si drugod zdravila iskati in jih drago plačevati. Potem pa, kaj je s pravili, te bi se vendar morale razdeliti med delavce, ker skoro nobeden ne ve, kakšna da so.

Z lastnimi močmi.

Podporno društvo delavstva tovarne za lep priredit dne 27. t. m. veselico pri Trčku, podomače »Pod lipo« na Selu. Spored: Tamburanje, srečolov, šaljiva pošta, koriandoli korzo. Začetek ob 4. popoldne. Vstopnina 30 vinarjev. K. s. delavstvo ude-

leži se veselice najmlajšega našega društva!

Predavanje priredi »Sl. kršč. soc. zveza« dne 29. t. m. v torek v društvenih prostorih. Predaval bo tov. Podlesnik o higieni predstavi na Dunaju.

Okno v svet.

Socialni demokratje v zvezi s kapitalisti. Slovenski socialno demokratski priganjači, ne delavci, večkrat upijejo, češ da smo drugi nesocialno demokratski delavci zvezani s kapitalisti. Mi se tem socialno demokratskim lažem sicer prav pošteno smejemo, ker si mislimo, da nam na tako neumne laži ni treba ugovarjati. Saj vsak delavec dobro ve, da so po tovarnah ravno socialni demokratje največji petolizci. A da bodo znali naši bralci povedati socialnim demokratom v brk, jim pa povemo, da bogataši. Evo dokaz. Iz zapiskov nemške socialne demokracije se razvidijo jako zanimive stvari. Nekateri bogataši darujejo vsako leto socialni demokraciji jako velike vsote pod izmišljenimi imeni. Tako je daroval nek tak bogataš od l. 1893 — 1904 bomo vsotico 585.530 mark; ime si je nadal: Nordische Wasserkante, neki Mann im Mond je od l. 1892—1899 podaril soc. demokraciji 45.205 mark, Werther od l. 1892 do 1896 47.000 in X. Y. Z. pa od l. 1897 — 1903 vsoto 54.341 mark. Na Nemškem je javna tajnost, da so to podjetniki, katere puste socialno demokratski voditelji popolnoma pri miru. In ta podkupljena stranka si upa, da nam očita zvezo s kapitalisti! Pfej!

Železničarji. V imenu »Državne zveze nemških železničarjev« sta bila dne 22. t. mes. poslanec Schreiter in državne železnice uradnik Ertl pri ministrskem predsedniku, naj se izpolnijo od prejšnje vlade železničarjem dane obljube. Hohenlohe je to obljubil; brž ko se vrne voditelj železniškega ministrstva iz Reichenberga, se loti dela. Ertl je izjavil, da ime ministrskega predsednika jamči železničarjem za izvršitev.

Izveček iz poljedelskih poročil. Da, da vročina! če me je kdo v preteklem vročem poletju vprašal: Kaj bi, posebno pri delu na polju, proti hudi žeji storil, tedaj sem mu priporočil, kar s tem vsem mojim bralcem priporočam; poizkusil je in se mi zahvalil za dober svet in se nadejam, da bode marsikateri bralec teh vrstic, čeprav samo v mislih, storil isto, ako poskusi sam. Vzemi sem mu rekel, 1 liter vode, primešaj ji eno polno žlico, približno 15 — 20 gramov »Frankovega« pridatka k kavi, katerega ima tvoja žena itak v kuhinji, in kuhaj to dobrih 5 minut, potem postavi ta prevretek na stran za 5 minut da se sčisti, nato pa odliv prevretka postavi v klet da se shladi (če ti bolje ugaja, lahko prideneš nekoliko sladkorja) in ga vzemi potem v steklenici seboj na polje. Najbolje je, če steklenico zagrebeš na kakem senčnatem prostoru, potem bode ta okrepčujoča pijača ostala dolgo časa hladna. Ako si žejen, popij precejšnji požirek tega mrzlega »Frankovega« prevretka in čndil se boš, da te žeja ne bode zopet nadlegovala dolgo časa. »Frank« toraj ni samo najboljši pridatek k kavi, ker kot tak je itak splošno znan, temuč tudi prav primerno sredstvo za žejo.

Žensko delo po industrijskih podjetjih Italije. Lansko leto je izdal italijanski statistični urad za delavce zanimive podatke o italijanski industriji, ko se je šlo za ustanovitve državne podporne blagajne. Pri navedenem uradu so se ozirali na 14.150 podjetij z 829.151 delavci. Izmed 829.151 oseb je približno polovica, namreč 414.236 žensk, katerih zopet spada več kakor 75%, namreč 321.022 k tekstilni industriji. Razun teh je še večje število žensk po delavnihah za obleko. Kar se tiče starosti teh delavk, je starih po predilnicah v Italiji, če vzamemo poprečno od 100 delavk: 3:5 odstotkov manj kot 12 let, 18:5 odstotkov od 12 do 15 let, in 37:3 odstotkov od 15 do 21 let. Nekoliko boljše je se oziru na drugih panogah italijanske industrije. Za celo Italijo znaša starost delavk: manj kot 12 let

1:4 odstotka, od 12 do 15 let 11:1 odstotkov. Otroško delo se vporablja največ v Como, kjer je po predilnicah 6 odstotkov (2926) otrok, po drugih industrijskih panogah pa je 3:4 odstotkov deklic pod 12 letom. Zanimivi so tudi podatki o plačah. Povprečna plača za delavke pod 15. letom znaša od 40 do 79 centezimov; najvišja je plača pri bombaževi industriji, slabša je že pri svilnati. Najslabše so plače v južni Italiji, najboljše pa v Turinu. Razmerno najboljše so plačane delavke v takih podjetjih, kjer je uslužbenih več kakor 500 delavnihih moči. — Pri tobačni industriji stoje plače najboljše, najslabše pa v svilnati in papirnatih. Tako ima v papirnicah v južni Italiji 83 odstotkov vseh delavk nad 15 let starih največ 75 centezimov na dan, v tovarnah za volno dobi še celo 89 odstotkov delavk tako slabo plačo.

Iz Angleške. Z veseljem lahko navadno poročamo našim delavcem iz Angleškega, saj tam so delavci najboljše organizirani in zato dosežejo tudi največ uspehov. Letos, kakor smo že pisali, je izvoljenih v angleško zbornico 28 delavskih poslancev in en delavec je postal minister. Pa ne mislite, da so ti delavci socialni demokratje, ki si pri nas kar tako prilastujejo pravico, da so delavski zastopniki, ampak pravi delavski poslanci, ki so jih volili delavci različnih političnih prepričanj, med njimi tudi socialni demokratje. Volili so jih delavci, zato so tudi delavski zastopniki ne pa strankarji. V angleškem parlamentu je sedaj zopet debata o strokovnih društvih, katerim pravijo na Angleškem Trades-Unions. Tri stvari so, za katere se pripravajo. Najprej se zahteva, da so strokovna društva javno priznana in se jim ne meri z drugačno mero kakor drugim. Dalje se zahteva, da je štrajku-

jočim delavcem dovoljeno pregovarjati svoje tovariše, da začno tudi oni štrajkati. To se pri nas čudno sliši, a na Angleškem so si v teh točkah vsi poslanci edini. Tukaj se vidi, kak vpliv imajo že strokovna društva v javnosti. Delavski zastopniki pa tudi zahtevajo, naj je premoženje strokovnih društev nedotakljivo in ga država nikdar ne sme vzeti, četudi se strokovno društvo pregreši karkoli hoče. Tega pa ostale stranke ne puste in pravijo, da je društveni odbor odgovoren za društvo in denar. Drugič še kaj o tem.

Zanimivo predavanje. Znani profesor sociologije, Adolf Wagner, je imel pred kratkim predavanje »o kartelih in njihovem vplivu na delavske razmere«. Zadnje čase, pravi, je v veliki industriji opaziti stremljenje, da se podjetniki združujejo po kartelih. To ima neko dobro stran, namreč, da se stan produkcije uredi in se saj nekoliko ovira, da ni vedno polno brezposelnih delavcev, ki nimajo dali časa niti zaslužka in seveda tudi ne živježa. Toda ti karteli nikakor nimajo ravno tega namena, prvi namen jim je, povečati dobičke. Malo toda zelo malo tudi rastejo delavske plače in v nikakem razmerju z dobičkom, ki ga delajo fabrikantje in akcionarji. Kaj je temu vzrok? Sedanja pogodba! Namesto sedanje pogodbe med posameznim delavcem in delodajalcem mora stopiti organizatorična! Seveda sedaj še ni vse delavstvo organizirano. Organizirana je le izobraženejša manjšina delavcev, ki ve, kaj dela in gleda v prihodnost. Pomoč je odvisna od delavcev samih.

Delavci, trgovci pozor!

Slavnemu občinstvu uljudno priporočam svojo preurejeno

krojaško delavnico

v kateri izdelujem **moške obleke**, kakor tudi vsakovrstne **uniforme**, in vsa druga v to stroko spadajoča dela.

Delavcem v oddaljenih krajih drage volje postrežem z vzorci. Sprejemam tudi **že kupljeno blago v delo**.

Izdelujem vse po najnovejšem kroju točno in natančno po meri. Delo sprejemam v vsakem kroju in vsaki množini. Slav. konsumnim društvom in gospodom trgovcem priporočam posebni oddelek za izdelavo **konfekcij, oblek za prodajo, od najpreprostejše do najfinejše izvršitve**. Na zahtevo dam tem še bolj natančna pojasnila.

Svoji k svojim! Delavci, trgovci, podpirajte domačo tvrdko.

Za obilna naročila uljudno prosim

Matija Lazar
krojaški mojster v Kropi.

Cene brez konkurence!

8 52—12

Kdor hoče res postrežen biti z

dobrim, naravnim belim in črnim vinom,

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko
v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ne prezrite!

Ne prezrite!